

www.vscht.cz

**VYSOKÁ ŠKOLA
CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ
V PRAZE**

**Ústav plynárenství, koksochemie
a ochrany ovzduší**

Karel Ciahotný

e-mail: Karel.Ciahotny@vscht.cz

**Odstraňování minoritních
nečistot z bioplynu**

Obsah přednášky

- Úvod.
- Základní složení bioplynu.
- Minoritní nečistoty v bioplynech různého původu.
- Komplikace při použití bioplynu způsobené problémovými složkami.
- Čištění bioplynu od problémových nečistot.
  - Odstraňování siloxanů z bioplynu.
  - Odsíření bioplynu.
- Shrnutí a závěr.

Bioplyn z různých zdrojů

- Kalový plyn (produkován z čistírenských kalů na ČOV).
- Skládkový plyn (odsáván ze skládek odpadů).
- Bioplyn ze zemědělských a potravinářských substrátů (biomasa, exkrementy zvířat, odpady z výroby a zpracování potravin).

Základní složení bioplynů různého původu

- Základní složky:
  - CH₄ (cca. 50 - 80 % obj.)
  - CO₂ (cca. 20 – 40 % obj.)
  - H₂O (jednotky až desítky g/m³)
  - N₂ (0,1 – 10 % obj.)
  - O₂ (0 – 3 % obj.)
- Minoritní složky:
  - H₂S (jednotky až tisíce mg/m³)
  - Siloxany (jednotky až desítky mg/m³)
  - NH₃ (jednotky až desítky mg/m³)
  - Halogenované org. látky (jednotky až stovky mg/m³)

Obsahy minoritních složek v bioplynech různého původu

Bioplyn produkováný na ČOV (kalový plyn)

lokalita	sulfan (mg/m ³)	siloxany (mg/m ³)	amoniak (mg/m ³)
ČOV Cheb	110	6	0,1
ČOV Kralupy n. Vltavou – před adsorbérem	800 - 4200	8	0,1
ČOV Kralupy n. Vltavou – za adsorbérem	2	0,4	0,1
ČOV Aš	130	4	13
ÚČOV Praha – surový bioplyn	40 - 60	60 - 80	
ÚČOV Praha – bioplyn za chladiči	25 - 40	20 - 30	
ÚČOV Praha – bioplyn za adsorbéry	20 - 35	do 2,6	

Obsahy minoritních složek v bioplynech různého původu

Bioplyn ze skládek odpadů (skládkový plyn)

lokality	sulfan (mg/m ³)	siloxany (mg/m ³)	amoniak (mg/m ³)
Bratčice		11	
Benátky n. Jizerou	1970	11	7
Praha - Ďáblice		7	

Obsahy minoritních složek v bioplynech různého původu

Bioplyn ze zemědělských a potravinářských surovin

lokalita	sulfan (mg/m ³)	siloxany (mg/m ³)	amoniak (mg/m ³)
Hostouň	105 - 815	0,1	1,3 - 5
Ladzany		0,05	
Částkov	360 - 1050		14
Kunovice	100 - 375		
Lesonice	411		7
Krahulov	37		0,5
Poběžovice	1067		14
Habry	3770		8

Problémy způsobené přítomností některých minoritních složek v bioplynu

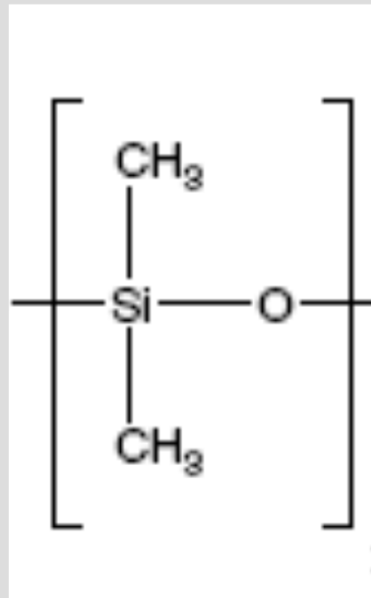
- Při spalování bioplynu s vysokým obsahem siloxanů vznikají v motoru kogenerační jednotky pevné úsady.
- Vysoké koncentrace sulfanu v bioplynu způsobují při jeho spalování nadměrnou korozi.

Co jsou to siloxany

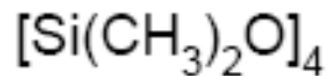
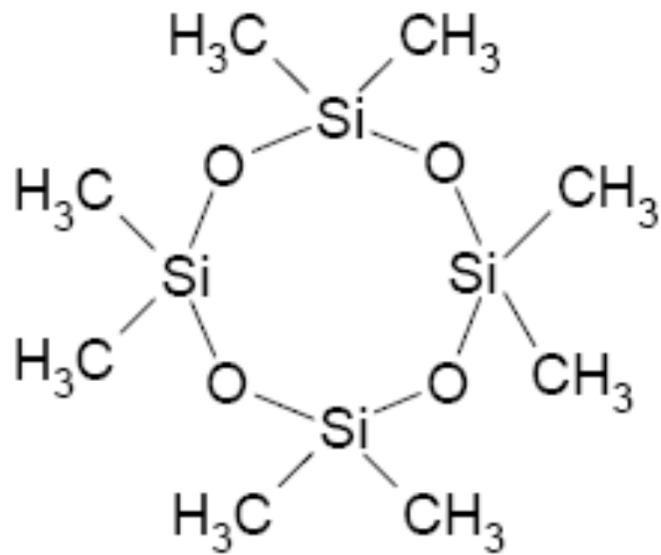
Sil(icon) + **OX**(ygen) + (meth)**ane**

Struktura siloxanů je tvořena dimethylsiloxanovou jednotkou

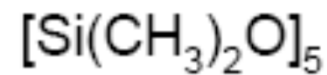
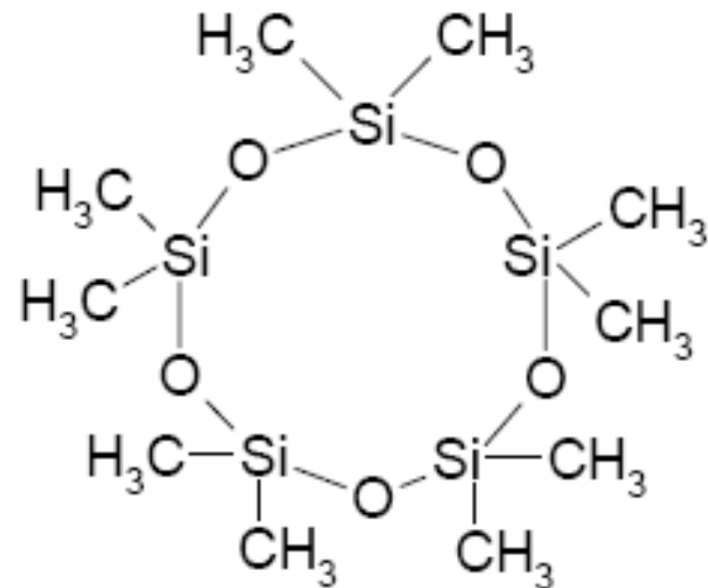

Co jsou to siloxany

V bioplynu se v největších koncentracích vyskytují cyklické siloxany.

oktamethylcyklotetrasiloxan

dekamethylcyklopentasiloxan

Co jsou to siloxany

Fyzikální vlastnosti:

oktamethylcykotetrasiloxan   dekamethylcyklopenasiloxan

skupenství:	kapalina		kapalina
hustota:	956 g/l	(20 °C)	959 g/l
teplota varu:	171 °C		210 °C
teplota tání:	17 °C		- 38 °C
molek. hmotn.:	296		370

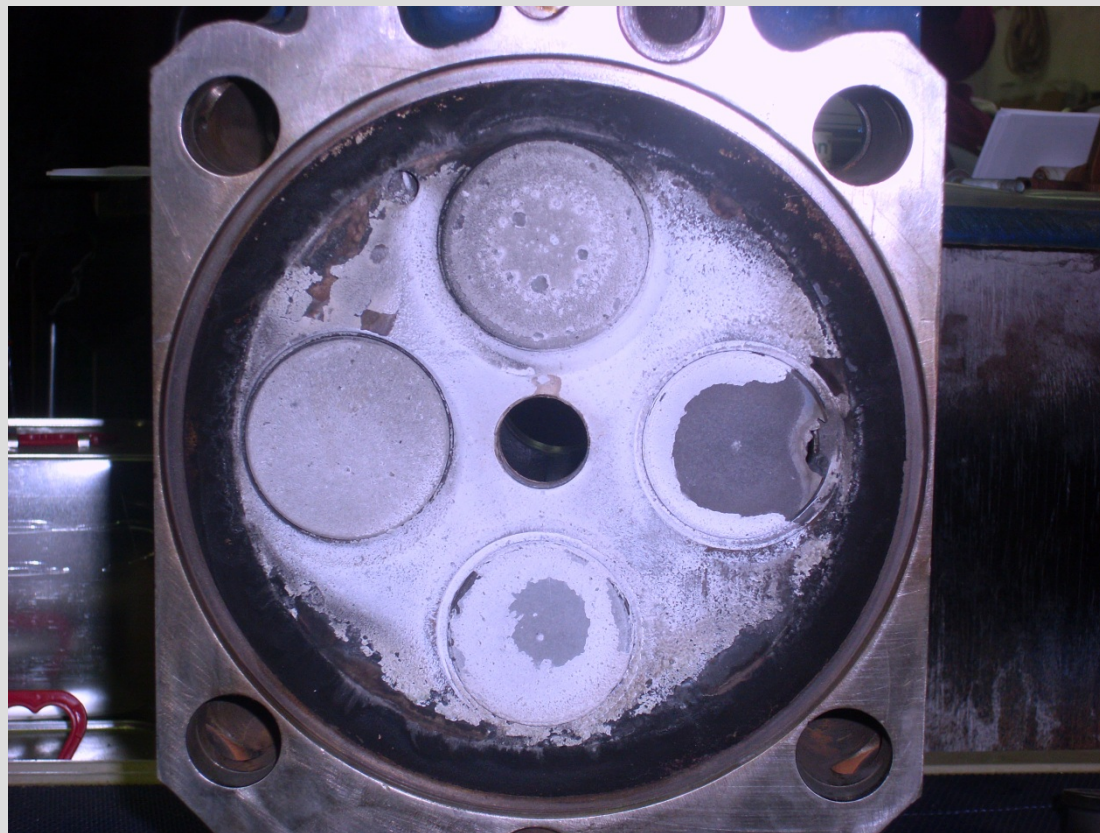
Proč vadí siloxany v bioplynu

- Při spalování bioplynu obsahujícího siloxany vzniká SiO_2 , který zanáší spalínové trakty kotlů a ničí motory kogeneračních jednotek.

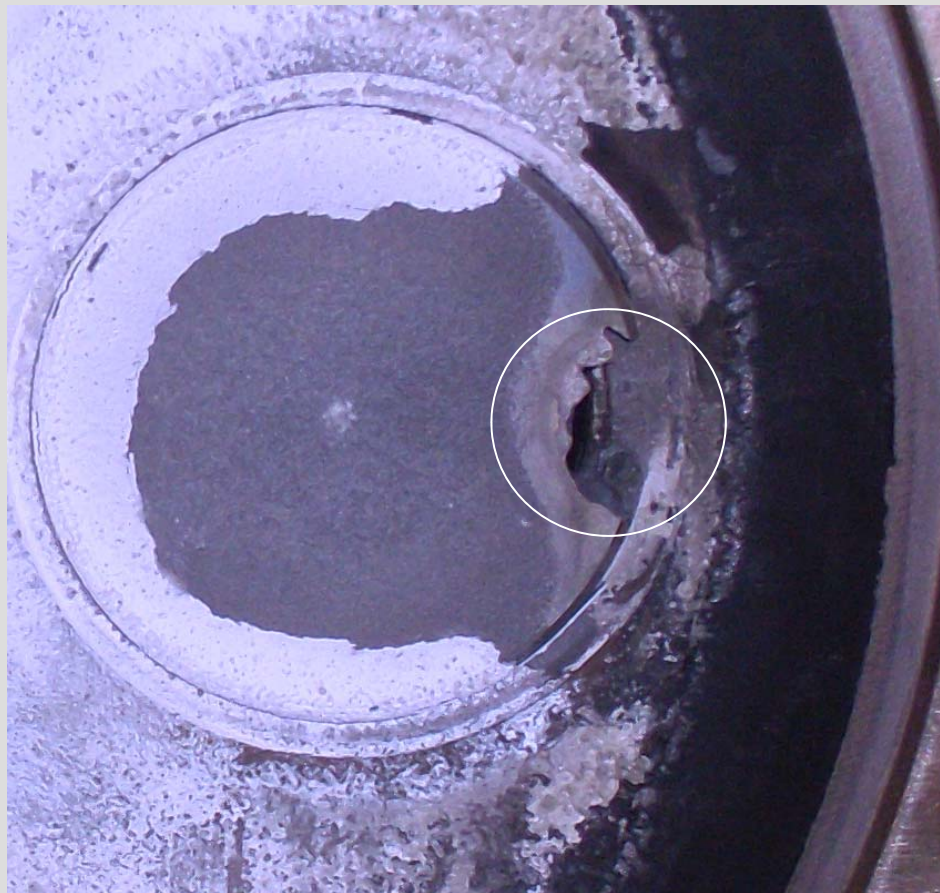
Proč vadí siloxany v bioplynu

Hlava válce motoru kogenerační jednotky zanesená pevnými úsadami.

Proč vadí siloxany v bioplynu

Detail poškozeného motoru.

Složení úsad v místě poškození motoru

- 31,9 % hm. SiO_2 – z oxidace siloxanů.
- 23,9 % hm. sírany – z oxidace H_2S .
- 4,1 % hm. fosforečnany – z oxidace H_3P .
- 29,6 % hm. CaO – z detergentů v mazacím oleji.

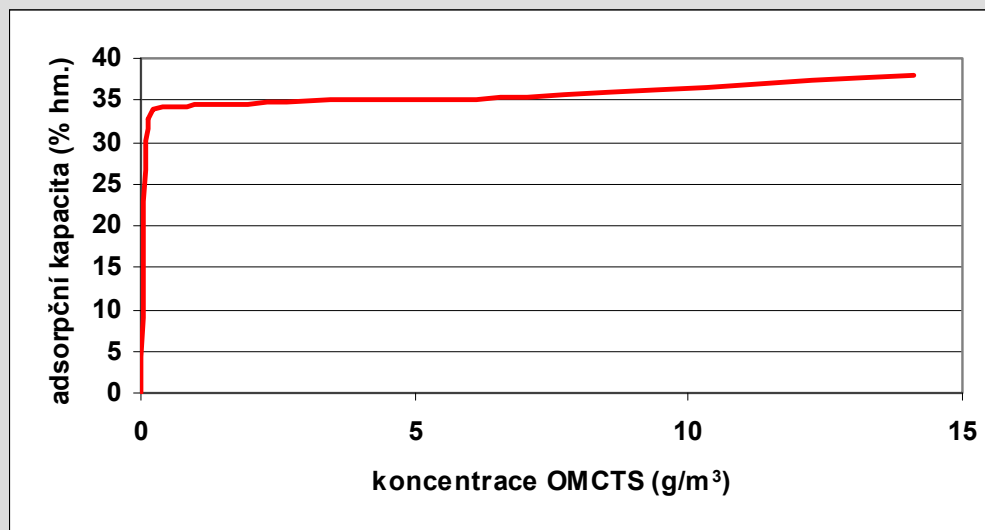
Původ siloxanů v bioplynu

- Původ siloxanů v bioplynu zatím nebyl úplně objasněn.
- Jedním z možných zdrojů mohou jsou vlasové kondicionéry a kosmetické přípravky.
- Dalšími zdroji, zejména ve skládkovém plynu, mohou být různé silikonové tmely a oleje.

Odstraňování siloxanů z bioplynu

- Adsorpce na vhodných adsorbentech.
- Siloxany jsou nepolární, je proto třeba volit nepolární adsorbenty (aktivní uhlí).
- Odhadované adsorpční kapacity pro siloxany jsou v desítkách % hmotnosti akt. uhlí.

Adsorpční zařízení pro záchyt siloxanů na ÚČOV Praha

Adsorpční zařízení pro záchyt siloxanů ze skládkového plynu

Látky zachycené v akt. uhlí při čištění bioplynu

- Celkové nasycení akt. uhlí po vyjmutí z adsorbéru je asi 25 % hm.
- V akt. uhlí bylo nalezeno více, než 300 různých org. látek
- Látky s nejvyšším zastoupením (v % z celkového množství):

n-dodekan	10,4
dekamethylcyklopentasiloxan (n=5)	10,1
n-undekan	5,9
2,2,4,4,6,8,8-heptamethylnonan	5,7
dodekamethylcyklohexasiloxan (n=6)	4,4
2.6-dimethylundekan	4,1
6-methylundekan	2,9
2-methylundekan	2,7
methyl-dodekan	2,5

Metody odsíření plynu

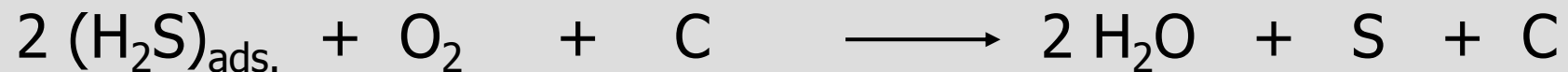
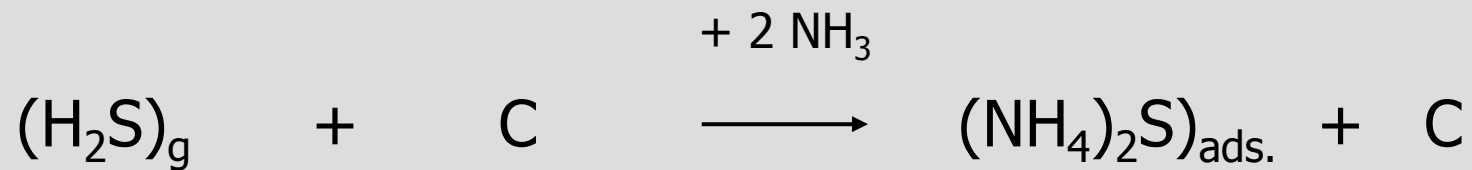
- Absorpční (vypírání různými pracími kapalinami).
- Adsorpční (odstraňování záchytem na adsorbentech).
- Katalytické (přeměna na jiné produkty za použití katalyzátoru).

Specifika odsíření bioplynu

- Malý objem čištěného plynu (desítky, max. stovky m³/hod.).
  - Koncentrace H₂S někdy kolísá v širokých mezích.
  - Bioplyn je nasycen vodou.
  - Vysoký obsah CO₂ v bioplynu.
  - Bioplyn obvykle neobsahuje žádný kyslík.
  - Odsiřovací zařízení se často provozuje v přetržitém režimu provozu.
- » Výhodné je použití adsorpční technologie odsíření.
- V případě vysokých koncentrací H₂S v bioplynu je výhodné předřadit částečné odsíření bioplynu pomocí speciálních aerobních mikroorganismů.

Mechanismus odstraňování H₂S za použití aktivního uhlí bez impregnace

Klasické druhy aktivního uhlí:

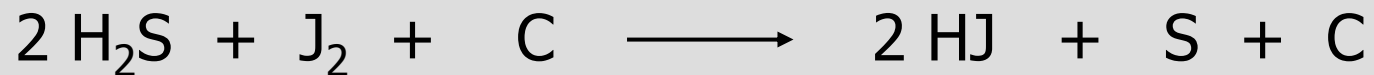

Aktivní uhlí Centaur (Chemviron Carbon):

Mechanismus odstraňování H₂S za použití impregnovaného aktivního uhlí

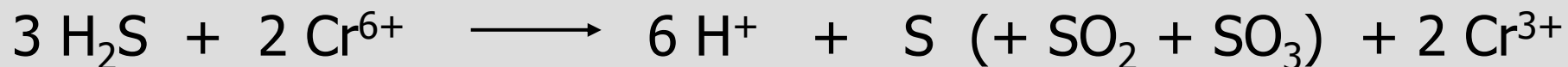
Aktivní uhlí impregnované jódem:

Mechanismus odstraňování H₂S na aktivním uhlí impregnovaném sloučeninami chrómu

Aktivní uhlí impregnované sloučeninami chrómu:

Výhoda: odsiřovaný plyn nemusí obsahovat žádný kyslík

Užitný vzor pro použití speciálního aktivního uhlí k odsíření plynu

Číslo zápisu: **10081** Datum zápisu: 13.06.2000

Číslo přihlášky: **2000 - 10505** Datum přihlášení: 15.03.2000

Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy
(bylo-li uplatněno a uznáno) od:

MPT: B 01 J 20/20, B 01 D 53/52, 53/48

Název: Adsorpční materiál pro odstraňování sulfanu z plynů

Majitel: VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ V PRAZE, Praha,
CZ

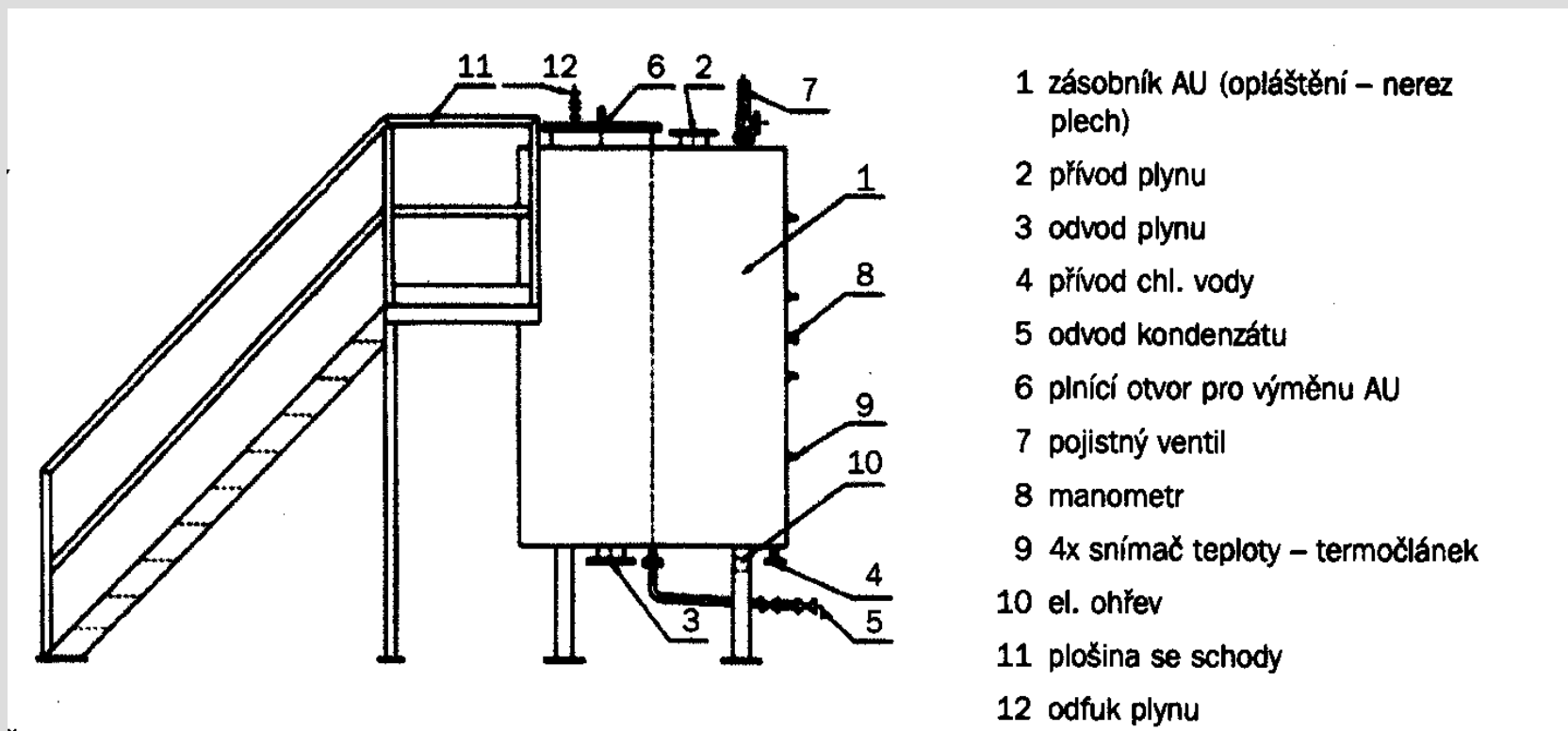
Původce: Cíahotný Karel doc. ing. CSc., Praha, CZ

V Praze dne 13.6.2000

Adsorbér SULOFF pro odsíření bioplynu

KS Klima-Service Dobříš

Parametry adsorbéru SULOFF 100

- Max. průtok odsiřovaného plynu 250 m³/hod.
- Průměr adsorbéru 1,4/1,2 m.
- Adsorbér je vyroben z antikorozi oceli.
- Elektricky topený plášť adsorbéru.
- Izolace z čedičové vaty.
- Výška adsorpční vrstvy akt. uhlí cca 1,7 m.
- Hmotnost aktivního uhlí cca 1200 kg.
- Měření teploty adsorpční vrstvy ve 4 úrovních.
- Bezpečnostní přívod vody do adsorbéru.

Adsorbéry SULOFF v praxi

- ČOV Znojmo (1999)
- ČOV Prostějov
- ČOV Kroměříž
- ČOV Kralupy

Provozní zkušenosti s použitím speciálního aktivního uhlí k odsíření plynu

- Vysoká účinnost čistícího procesu.
- Velká sorpční kapacita (dlouhá životnost adsorbentu).
- Nasycení adsorbentu sírou při výměně až 35 %.
- Zařízení nevyžaduje obsluhu ani zvláštní údržbu.
- Žádné větší problémy odsiřovacího zařízení během dosavadního provozu.
- Dochází k současnému odstranění siloxanů z bioplynu.

Adsorbér SULOFF pro odsíření bioplynu na ČOV Kralupy

Účinnost adsorbéru SULOFF pro odsíření bioplynu na ČOV Kralupy

- Účinnost odsíření bioplynu: 90 – 100 %.
- Účinnost odstraňování siloxanů z bioplynu: 95 – 100 %.
- Obě účinnosti klesají se stupněm nasycení akt. uhlí.
- První náplň adsorbéru pracovala 6 let, před výměnou adsorbentu byla účinnost odsíření bioplynu 52 %.

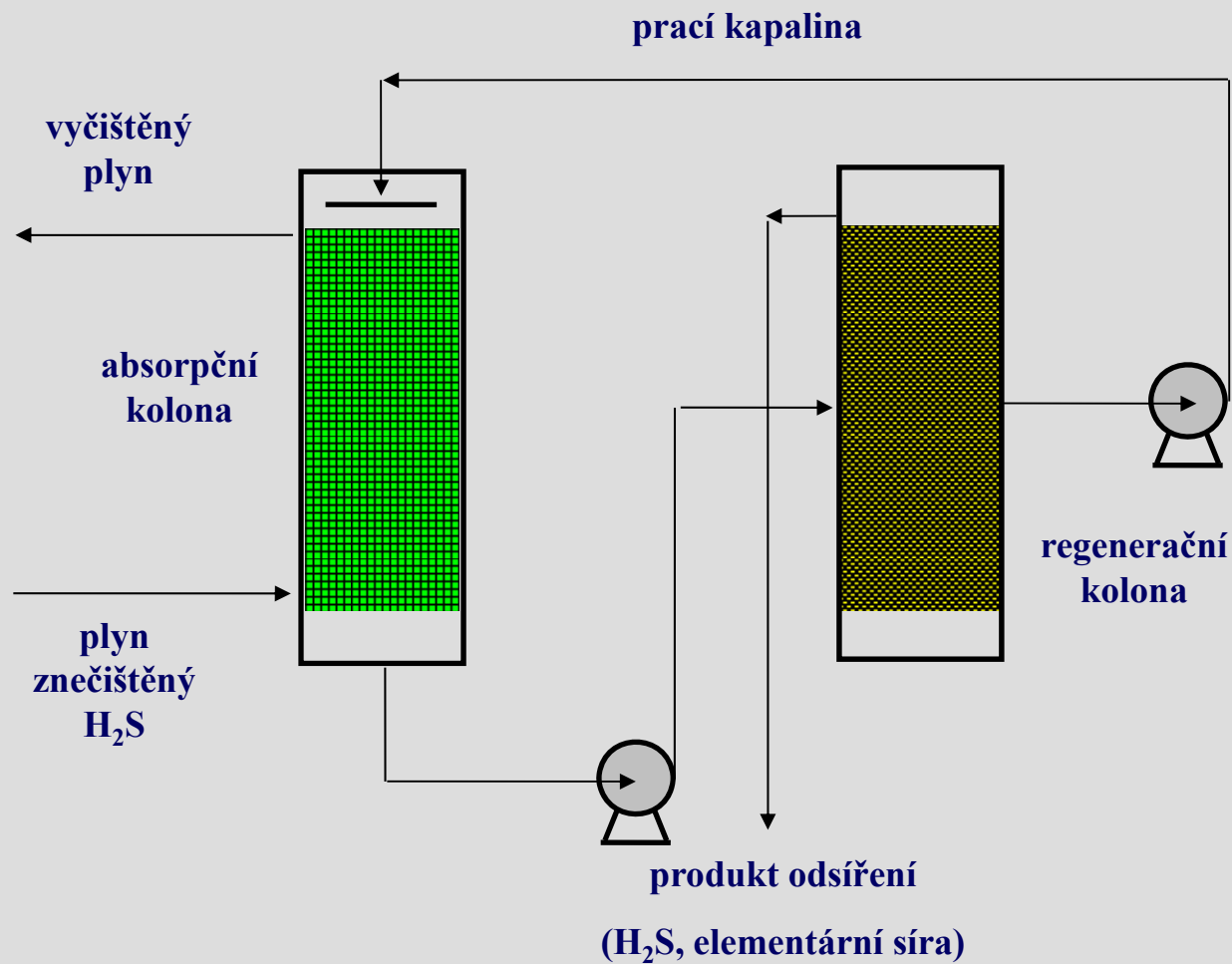
Shrnutí a závěr

- Z minoritních složek bioplynu způsobují největší problémy při jeho použití sloučeniny křemíku a síry.
- Spalováním siloxanů vznikají pevné úsady oxidu křemičitého, ve kterých se snadno sorbují oxidy síry, vznikající spalováním sulfanu.
- Vzniklá kyselina sírová způsobuje korozi materiálů, což může vést až k propálení některých částí spalovacích motorů, např. výfukových ventilů.
- Obě nečistoty se dají účinně odstraňovat adsorpcí na speciálním akt. uhlí, což dokladují dlouhodobé zkušenosti z provozu ads. zařízení na ČOV Kralupy.

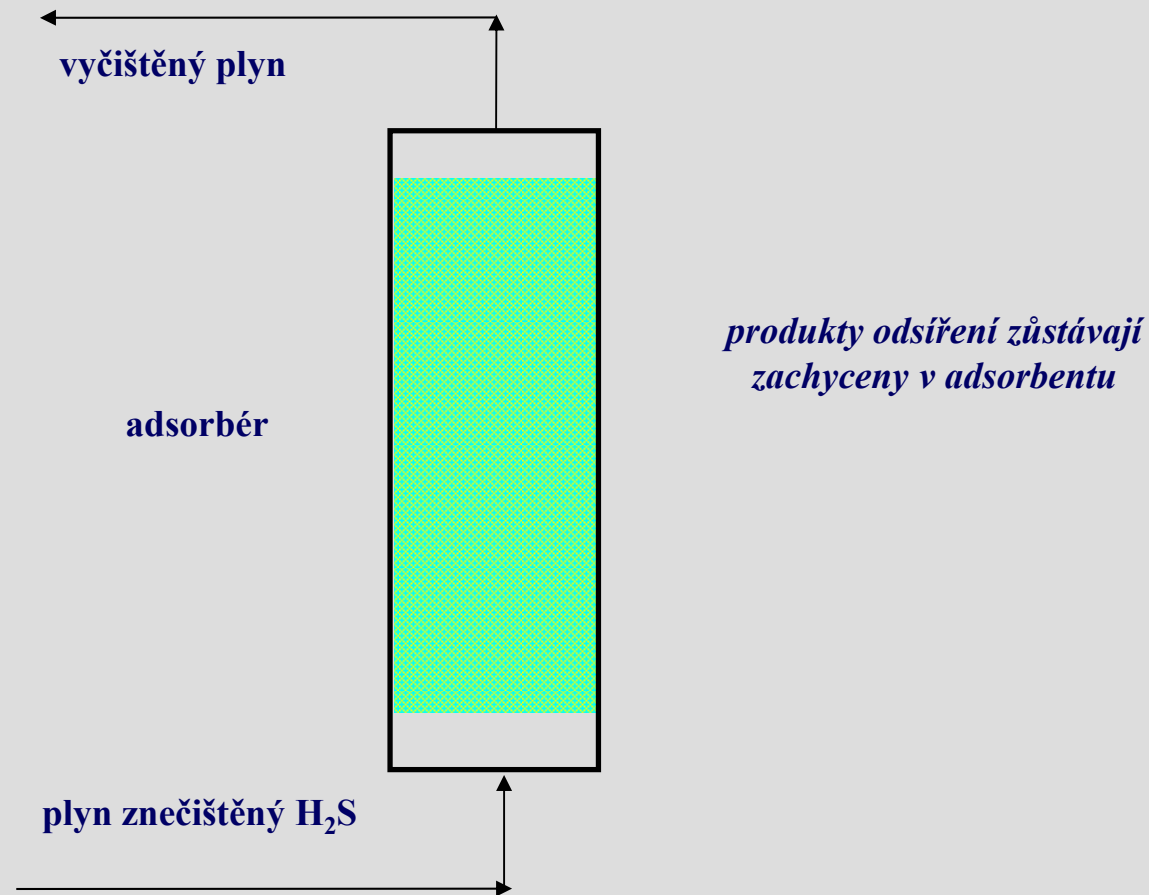
Děkuji Vám za pozornost

Schéma absorpčních metod odsíření plynu

Schéma adsorpční metody odsíření plynu

Schéma katalytické metody odsíření plynu

